

MĂȘTI, DEMONI, MĂSCĂRICI ÎN ȚINUTURILE CEHIEI

dr. Ludwig BARAN

„Masca este un sens în înfățișarea lui absolută...”

(Richard Avedon, fotograf de la Upper Crust New York)

Prin mască se obține o identitate nouă. În paleoliticul târziu, în cadrul picturilor pe pietre din peștera Trois-frères, cu o mască este acoperit un vrăjitor care evocă o vânătoare reușită. Masca coincide cu imaginile magice, este parte componentă a diferitelor ceremonialuri, mijlocește contactul cu un principiu supraordonat, care poate contribui la schimbarea desfășurării și rezultatului final al tratativelor sau negocierilor.

Despre existența măștilor în ținuturile Cehiei știm din atenționările, însemnările și interdicțiile sinoadelor bisericești începând din secolul al XII-lea. Măștile, *larvae*, acopereau fața. Tipurile vechi erau din materiale naturale — blană, pâslă, textile, paie, frunze, altele erau din lemn sculptat. Uneori fața se vopsea cu diferite culori, se înnegrea cu funingine sau se albea cu făină, se lipea cu fulgi de pene sau cu boabe de mac etc. Măștile mai noi din materiale de hârtie se modelau deja în secolul al XIX-lea cu ajutorul unui calapod din lemn. Vopsite în diferite culori, ele se împodobeau cu aripi, cu pene mari, cu peruci artificiale și cu mustăți din in sau cânepă, cu diferite ierburi, păr de cal, blănuri și piei de arici sau de cârtiță.

Denumirea de „*maskara*” în sens de persoană mascată, se referea la întreaga persoană mascată împreună cu mască sau nimfă. Acest cuvânt, evident, este derivat de la termenul de origine arabă, — *mascherach*. În limba cehă *maskara*, în spaniolă *máscara*, în italiană *maschera* etc. În latină cuvântul *larva*, din vechiul *larus*, în afară de sensul de *mască* mai desemna și sensul de *spiritul unui mort*, precum și *sperietoare*, ca și măștile de la teatru.

Înainte de anul 1975, când a avut loc în Belgia, în cadrul *Musée International du Carnaval et du Masque à Binche*, expoziția de măști în tradițiile europene, pe teritoriul Cehiei erau cunoscute doar nouă măști /Plzen, Litomyšl, Milevsko, Uherské Hradiště, Praha/, de pe teren doar măști noi, unele în stare jalnică.

Între anii 1971-1973 am făcut un film documentar pentru Academia Cehă de Științe intitulat *Jihočeská maskara* (Masca din Boemia de sud). Am fotografiat și am descris măști vechi, precum și persoanele care le purtau, din Boemia de sud, iar prin cercetările ultimilor 25 de ani am consemnat o serie de măști și mascarade vechi, pe care ținuturile noastre le încadrează în tradițiile măștilor populare europene. Ele sunt asemănătoare cu măștile din Balcani și cu cele din Banat, cu toate acestea însă și-au păstrat unele particularități specifice.

Măștile, demonii și măscăricii în cadrul carnavalurilor populare din Cehia au deci, o bază comună în manifestarea tradițiilor europene. Această bază s-a format din câteva surse: 1. cultul antic dionysiac; 2. pelerinajele „nebulilor” din Evul Mediu;

3. gândirea dualistă a preanimismului, a manismului și probabil, a totemismului. Carnavalurile orășenești și cele populare de la sate au niște tradiții de peste o sută de ani, însă explicarea proveniențelor și diferitelor elemente ale fenomenului în ansamblul său este deocamdată destul de neclară sau doar generală. Sincretismul diferitelor elemente în câteva țări sau regiuni a permis apariția numeroaselor forme și tipuri, în cadrul cărora domină diferite personaje și diferite roluri ale măștilor.

În Cehia și în Moravia s-au păstrat opt tipuri de *carnavaluri populare*, denumite: *maškara, masopust, fašank, končiny, ostatky*: 1. o nuntă comică cu figura unui cal — Šimla — din Boemia de sud; 2. pelerinajul cu Bachus mort, culminând cu spânzurarea lui, în Boemia de vest; 3. Pelerinajele cu Evreii tăcuți — *charpáky** — și cu mășcărici gălăgioși în Sumava; 4. pelerinajul colindătorilor cu îngrijitorii pescăriilor și cu mama cârnilegilor *caprda*, din munții de la granița cu Austria; 5. pelerinajul turcilor, al călușilor și al evreilor, legat de sacrificarea unuia dintre căluși și învierea sa, în dealurile și colinele Ceho-Morave; 6. pelerinajul cu un urs de paie — *groparul*, din Valaško de sud; 7. pelerinajul cu Jura cu țeapa, în Slovácko — Moravia de sud; 8. pelerinajul cu lunganii înarmați cu săbii, care se produc într-un dans cu săbii, în zona Kopanice de la granița moravo-slovacă.

Personajele principale sunt, de exemplu, nuntașii, țăranul cu calul, evreii, mășcăricii, ursul, țăpul, moartea, lupul, coșarul, o babă și un moș, omul din paie și, natural, Bachus — cârnălegi — care însă are înfățișări diverse în diferite zone, dar și în raport cu rolul său.

Conform legendei antice, Bachus (la romani) sau Dionysos (la greci), semizeu, sfășiat de Titani, reînviat cu ajutorul mamei Rhea, a fost alegoria fecundității și ciclului neîntrerupt de naștere și dispariție. Cum, de unde și când a trecut cultul respectiv dincolo de Alpi nu este încă documentat suficient. În cadrul pelerinajelor dionisiace erau silenii, satiri, centauri, fauni, chipul cărora ulterior l-a preluat dracul. Dionysos și-a schimbat înfățișarea în țăp, taur, berbec, pentru a scăpa în felul acesta de moarte. În pelerinajele de cârnălegi din Europa centrală apar însă și urși, capre, tauri, berbeci, cai și cerbi, care amintesc mai degrabă de animalele totemice — zeități — care nu rareori aveau aceeași soartă ca și fabulosul Dionysos (de exemplu, țăpul, berecul, căluțul, cocoșul ș.a. care în cadrul ritualului erau sacrificați).

În Cehia, încă pe la începutul secolului al XX-lea umblau niște colindători speciali, așa-numiții „albi” cu eșarfe. Astăzi umblă asemenea măști cu puști, travestiți în turci cu eșarfe, dansatori cu săbii din lemn și dansează dansuri în cerc, în cruce, în lanț etc. Imită armata lui Napoleon, detașamentele turcești cu turbane, soldații austrieci cu moațe în cap și în multe locuri se dansează vechi dansuri populare în frumoasele costume naționale. Mășcăricii fluieră din fluier, trag din imitații de canoane, de puști, fac zgomote cu bucăți de lemn, fac larmă cu clopotele de la vite și cu zurgălăi etc. În fața caselor și în centrul comunei au loc o serie de scene comice și critice la adresa unor persoane în spiritul teatrului popular. Sunt satirizate: moartea care cosește viețile muritorilor, păcătoșii care răscumpără păcatele cu bani grei, călăul care execută un

* „charpa” înseamnă mască și reprezintă expresia populară pentru o mutră urâtă, schimonosită (cf. expresiei „dostaneš do charpy” în sens de „capeți una peste bot”)

nevinovat, medicul care vindecă un bolnav închipuit, țăranul care cu un cal efectuează o dresură ca la circ, cizmarul care prinde încălțăminte pentru oameni cu cuie în pragurile încăperilor, croitorul care ia măsurile pentru un costum, hoțul care este prins în flagrant, poștașul care înmânează scrisori scandaloase, un pușcăriaș fugit din închisoare cu o bilă uriașă prinsă de picior. Se negociază cumpărarea unui purcel, a unei capre, a unei vaci, femeia care își revendică plata pensiei alimentare pentru copilul din flori, o bătrânică care-și poartă moșul într-un coș în spinare, coșarul care mătură fustele fetelor și femeilor, un țap, un urs, un căluț, bărbații din paie care trântesc fetele în zăpadă sugerând că le violează, fotografii care vinde fotografii cu un conținut lasciv, evreii care comercializează diferite vechituri, măcelarul care îmbie lumea cu cârnați din carne de câine, polițaii care supraveghează pelerinajul, iar pentru dans cântă muzica. În ultima vreme în cadrul pelerinajelor au apărut și personaje din piesele de teatru, din film, de la micul ecran, din cabaret și eroi din romane. Fakirul, Superman, Sandokan, căpitanul Klos, Lungul și Latul, Rățoiul Donald, Micky Mouse, Spejbl și Hurvinek, Zorro răzbunătorul, dar și Lenin, deputatul, burghezul, preotul, bancherul, înșăsurul de impozite etc. Fantezia se transformă în realitate în timpul disputelor pe teme economice și textul este actualizat la viața cotidiană, la mediul înconjurător și la evenimentele locale din timpul anului ce s-a scurs.

Cu toate că portul popular a început să dispară deja după anul 1850, îmbrăcămintea măscăricilor și măștile au rămas aproape aceleași ca și acum 150 de ani, iar obiceiul în măsura în care nu a fost interzis de evenimentele războiului, de perioada ocupației, de politica totalitară și altădată limitat de biserică, se păstrează până în zilele noastre și aparține unor evenimente atractive ale mai multor zone. De exemplu, în satele relativ mici, cum ar fi Zářečí u Horaždovic, în timpul pelerinajelor de cârnălegi umblau înaintea primului război mondial peste o sută de măști, în timp ce la Strakonice în anul 1971 au participat șaizeci de măști, iar gradul lor de originalitate a fost atât de mare, încât tot arsenalul respectiv în anul 1975 a fost dus la expoziția amintită din Belgia.

Din punct de vedere etnografic este interesant că în cadrul distracțiilor de carnaval s-au păstrat rămășițele cultelor îndepărtate precum și ale fazelor evolutive ale diferitelor culturi. De exemplu, la Sumavské Podlesí — rămășițele culturii păstorești (conform vechilor tipuri de băte ciobănești și ale zgomotelor făcute cu lanțuri), cultul strămoșilor conform rolurilor și conform comportamentului în timpul pelerinajului, cultul soarelui — întoarcerea soarelui de primăvară — conform dansurilor cu săbii de la zona de trecere moravo-slovacă, ori obiceiul horei cehe din zona de graniță moravo-austriacă, care imită sub o formă simbolică ciclul vieții omului. Cultul ursului în diferite ipostaze se întâlnește începând cu zona Carpaților până la Sumava și acesta ne amintește animalul totemic, exact la fel ca și calul, capra, lupul, berbecul etc. Taurul — *toron* în Cehia nu se întâlnește. El se referă la teritoriul etnic slovac. Actul de fecundare este imitat cu mare efervescență de o serie de animale, fără nici un fel de ascunziș, ca de exemplu, de urs, țap, căluț, coșari și evrei, iar ca recuzită pentru aceasta este o bătă groasă terminată la un capăt cu un acoperământ din piele de arici și acoperită cu o cârpă din textile. La alții apar măști din mestecăn sau botul cailor de lemn, toate acestea acoperite cu pielea de arici cu țepi, simbolizând falusul.

Oamenii din paie și evreii cu zurgălăi în jurul brâului, precum și clopotele mai mari au și un alt rol, și anume, gârbaciul, biciul, atât din paie, cât și din piele, ori împletit din fire de cânepă sau un sac înfășurat ca o banderolă, toate prinse de curea sau de brâu etc. pentru a fi biciuiți atât cei mari, cât și cei mici. Ritul respectiv este legat de cultul morților, al strămoșilor plecați, care se întorc între cei vii, și are scopul de a-i feri cu zgomotul zurgălăilor, cu pocnitul din bice, de duhuri rele, de forțele răului. De asemenea, se judecă moravurile în decădere ale urmașilor și se pedepsesc pentru ele sau pentru a-i feri de a repeta greșelile, toate acestea sub o formă simbolică. La fel este și obiceiul de a-și răscumpăra păcatele pe bani.

În ținuturile Cehiei personajele reprezentând pe evrei umblă de mai bine de o sută cincizeci de ani. Abia mai târziu s-a ajuns la schimbarea rolului lor inițial în pelerinaje și procesiunile la care luau parte. Sunt cunoscute și *dziady* din cultura populară polonă. Denumirea de *zidy* cu sensul de *evrei* a apărut prin contaminarea formei lingvistice a cuvântului din limba polonă. Acestea sunt personaje tăcute sau bolborosind pe sub mustață, cu capete mari, cu măști din piele, cu nasuri mici și roșii, persoane care au dreptul de a judeca și de a pedepsi pe alții. Printr-o neînțelegere a sensului inițial de *bătrâni*, s-a ajuns la extinderea rolului acestor personaje, încât acum mulți evrei în timpul pelerinajului strâng haine vechi, negociază diferite obiecte. Este o formă degradată a rolului inițial — cel al respectării cultului morților.

În mod repetat și în diferite înscenări, are loc sacrificarea căluțului, a mamei cârnilegilor sau a lui Bachus, care sunt judecați, omorâți simbolic și mâncați de cei prezenți, ca apoi în distracția și veselie generală, să reînvie și să prevestească în felul acesta prosperitatea noului ciclu vegetal.

Sacrificarea și reînvierea diferitelor figuri are origini cultice vechi. În Cehia sacrificarea și reînvierea se efectuează întotdeauna după încheierea pelerinajului. După judecarea ceremonială, sacrificarea se face cu bubuitura tunului, cu atingerea printr-un bastonaș fermecat, prin decapitare, după care trupul animalului se gătește ritualic în afara gospodăriei sau la marginea satului, într-o prăpastie plină cu zăpadă. Bachus deseori se spânzură într-o spânzurătoare. În Moravia, în plus, se sacrifică simbolic contrabasul, ceea ce înseamnă că s-au terminat petrecerile, dansul, toate distracțiile și începe o nouă perioadă a postului de Paști. Ursul niciodată nu se sacrifică. Numai într-o singură localitate din Cehia din apropierea localității Sušice, ursul de paie a fost dus simbolic în pădure, unde, după părerea unora, urma să fie sacrificat prin ardere.

Printre personajele demonice se încadrează, în primul rând dracul, care a pătruns în tradițiile populare din reprezentările sale religioase, însă și din miturile barocului și din înfățișările acestuia în artele plastice. Dracul mai există și în iconografia romană și cea gotică ca un înger decăzut, având coarne, aripi ca de liliac, o coadă ca de vacă, umblând cu limba scoasă și cu o furcă în mână. Cu toate că a fost atât de expresiv, el nu apărea în pelerinaje de cârnilegi și nici nu este consemnat în documentele iconografice din veacul al XIX-lea. El nu se întâlnește nici în prezent.

Cu toate acestea dracul nu lipsește din pelerinaje de Sfântul Nicolae, care umblă în seara de 5 decembrie în grupuri numeroase. În zona colinară Sumavské Podlesí în fața Sfintelor Lucii (13 decembrie) umblau mulți feciori travestiți în draci.

Astăzi în ziua respectivă aleargă grupulețe de drăcușori prin satele Cehiei centrale și chiar în Praga.

Dracul apare în basmele cehe, în comparație cu Mefisto al lui Goethe, la fel ca și în basmele slovace ca un personaj destul de primitiv, ca o persoană cu care se poate negocia, care se lasă chiar păcălit de oameni. Uneori dracul se umanizează și astfel devine o slugă a oamenilor, fără să ceară pentru asta în schimb sufletul omului.

Un alt personaj mitic — moartea cu coasă însângărată — are, pare-se, tot o origine barocă conform învățăturii religioase romano-catolice. Nu este chiar așa de binevoitoare, dar și cu ea se pot duce tratative asupra prelungirii vieții omului. În cadrul pelerinajelor și alaiurilor de cârnilegi din secolul al XIX-lea, acest personaj purta în spate un craniu de om atârând în jos, iar în regiunea Sumava moartea este însoțită de un schelet — chemător spre moarte. În felul acesta cei doi apar ca o pereche de soți și soție. În această perioadă a anotimpului de iarnă-primăvară moartea încă nu este invincibilă, însă în prejma Paștilor, de duminica moartă — *smrtná neděle* — moartea, sub formă de păpușă, ori este arsă, ori este aruncată în lacul sau cursul de apă din apropiere.

Sub influența basmelor populare, printre mășcăricii de cârnilegi a apărut și Omul apelor, stăpânitor al locurilor de mori de apă, precum și atotputernicul din iazurile din Boemia. Omul apelor poartă o șapcă din trestie de stuf, are labe ca de broască, haina acoperită de ierburi verzi de apă, din care atârna bucăți de zdrențe textile, poartă ceșcuțe cu căpăcele pentru depozitarea sufletelor celor pe care-i înecă, fața lui este vopsită în verde sau este acoperită cu o mască de hârtie adecvată. Tot din basme și povești sunt preluate și alte personaje, ca de exemplu, vrăjitoarea, bărbatul cel lung și cel lat etc.

De regulă, în cadrul alaiurilor de cârnilegi participau și măști reprezentând diferite păsări — cocoșul, barza cu un copil în cioc sau sub aripă și, mai nou, rățoiul Donald. În alte perioade ale anului sunt obișnuite alte personaje demonice ca Lucek, Percht și Barborek.

Demonul împlinește funcția intermediatorului dintre realitatea faptică și lumea ideilor. Inițial doar o forță pozitivă, un spirit care proteja și se îngrija de societatea grupurilor de oameni vii, era o forță care avea menirea de a străjui averea oamenilor. Rolul acesta aveau a-l îndeplini sufletele celor decedați. Din aceste suflete, sub influența gândirii religioase, s-au născut zeitățile demonice — ființe supranaturale, care de data asta îndeplinesc mai mult un rol de avertizare, de sancționare. Ele interzic totul și ordonă totul.

În științele ezoterice, demonii sunt niște slujitori și niște mesageri ai Satanei și în conștiințele religioase orientale și occidentale întruhidează răul. Reprezintă călăi, siluitori, seducători, chemători la rele. În imaginile Renașterii există documente potrivit cărora demonul ar fi un spirit care în timpul eliberării părăsește persoana suferindă ieșind prin gură, cu o înfățișare nu prea mare, înaripată, asemănătoare cu diavolul. Rămășițe ale acestui spirit de pe măștile de cârnilegi sunt, pare-se, păpuși din cârpe la evreii din colinele din Sumava, figurile antropomorfe aplicate pe hainele pescarilor din Doudlebsko, cel de-al doilea cap cu urechi mari deasupra frunților „charpacilor”

înaripați din împrejurimile localității Vacov din Sumava, sau păpușile din plastic, pe care le poartă la piept măștile evreilor de lângă Hlinsko de pe colinele ceho-morave. Acestea pot fi considerate drept personificări ale imaginilor demonice. La întrebarea de ce poartă în spate sau pe cap diferite figuri, cei în cauză răspund: „Acesta este celălalt «eu» al meu, nu am nici o vină pentru acest lucru...” Funcția acestui *duh rău în miniatură* se poate explica fie ca ceva bun, care arată oamenilor rămășița moralei controlate, fie ca *un duh rău* care preia asupra sa toate năzbâtiile și purifică și purtarea omului. Acest alter ego constituie o caracteristică atât a măștilor din Boemia de răsărit, cât și a celor din Boemia de sud și-l poartă măștile cu fețele vopsite sau cele cu fețele acoperite cu figuri din piele sau pâslă.

Magia mai deșănțată din manifestările distracțiilor de Cârpilegi este mai primitivă, mai simplistă și mai pragmatică, decât disputele demonilor instalați pe sistemele religioase cu o poetică orizontală a miturilor. În aceste semne însă se reflectă fără doar și poate imaginile animiste, care reprezintă rămășițe importante ale obiceiurilor populare.

După o mie de ani se mai păstrează una dintre cele mai tipice măști, care se manifestă în diferite etape de evoluție aproape în toate culturile. Este vorba de bufon — măscărici, paiață — rolul căruia este cunoscut încă din vechile jocuri ale satirilor și ale bachanalilor din Grecia antică și Roma antică, din serbările indienilor din vechea Californie, din jocurile eschimoșilor de la Labrador, din misterii tibetane, din aparițiile în public chinezești, precum și din stepele australiene de lângă Aborigenes.

Figura bufonului are o mare și bogată tradiție și în cadrul culturilor populare europene, a culturilor orășenești, a celor de la curțile regale și a intrat în subconștientul oamenilor datorită personajelor clasice, pe care le cunoaștem din literatură, din teatru, din reprezentațiile de circ, din film etc., căpătând denumiri legate de însușirile tipice, de înfățișarea obrazului, de costumație și de modalitățile de manifestare. În felul acesta diferă între ei italianescul *Bajazzo*, franțuzescul *Pierrot* ori *Jean Chocolat*, nemțescul *Hans Wurst*, olandezul *Pickelhering*, italianescul *Maccherone*, cehul *Kašpárek*, englezescul *Clown* de circ, cehescul *Paňáka* etc.; Dionysos — Bachus a fost prototipul clovnilor comici ai secolului al XX-lea. Paňáka popular, clovnul pune la cale diferite discuții, tratative, negocieri absurde; el este viclean, agil, prezent peste tot, inițiatorul și organizatorul tuturor relelor, al nedreptăților, greșelilor neverosimile etc. El nu suferă de vreo maladie corporală, nu are nici cocoașă, nu șchioapătă ca pe vremuri paiațele de la curțile regale, nu are nici o imagine de nesuportat. El este vesel, mereu zâmbește și este zgomotos, fluieră, țipă, bate la porțile caselor oamenilor, ațăță fetele, chiar și femeile mai în vârstă, cu alte cuvinte, își face de cap. Se deosebește de celelalte măști printr-o energie inepuizabilă, o sumedenie de inițiative, de glume. Clovnii sunt o sursă de energie optimistă, un fel de contrabalantă a demonilor și a strămoșilor ursuzi, ei constituie elementele de descătușare și ușurare a alaiurilor de cârnilegi, elemente care ard printr-o forță neobișnuită, printr-o mișcare continuă, printr-o ușurință remarcabilă, manifestând atitudine critică, sarcasm în ironizarea omului, toate acestea provocând râsete și o mare veselie.

Alaiurile și pelerinajele populare de cârnilegi din Cehia au trecut de-a lungul anilor prin diferite schimbări și restricții datorate regimurilor politice în timpul Austro-Ungariei, în perioada primei republici Ceho-Slovace, în timpul ocupației germane și în timpul totalitarismului comunist, iar în zilele noastre ele se mută din sate în orașe, precum și pe podiumurile sărbătorilor folclorice. În oraș și pe scenă ele, însă, și-au pierdut expresia nemijlocită și sensul inițial. Acțiunile lor nu mai sunt individuale, ci este o înscenare exterioară, din care a dispărut buna dispoziție, distracția veselă, așa că dintr-o veselie sălbatică spontană și dintr-o fantezie descătușată a devenit un spectacol bine regizat și învățat de actori.

Evidentă este dispariția unor negocieri magice și încălcarea regulilor rituale. Polifuncționalitatea măștilor de cârnilegi s-a extins mult, componenta de idei fantastice a decăzut. Remarcabilă este deplasarea către o comedie jucată. S-a păstrat timpul și ritmul, precum și expresia alaiurilor, însă nu a devenit nici spectacol de carnaval, nici teatru popular de stradă. În orașe carnavalul s-a limitat la un alai cu trâmbițe zgomotoase, cu baterea tobelor și cu câteva grupări ca și în cazul majoretelor americane.

În cadrul alaiurilor de la sate se mai păstrează încă întreaga varietate a lumii care se eliberează de regulile încetățenite în comunitatea dată, având o bază agrară în modul de viață. În zona de tranziție ceho-moravă mai trăiesc aceste cârnilegi în cea mai pură imagine a antilumii, care conține diferite catharzisuri, îl destinde pe om, îl eliberează de prejudecăți, îl excită tocmai datorită tradiției sale și datorită schimbărilor necontenite.

Schimbările sub influența culturii de masă și a noului mediu de viață pătrund în formele orășenești de alaiuri de cârnilegi, în ultima vreme cu care alegorice, de exemplu, în Milevsko cu participarea a miilor de vizitatori sau în Chodsko din Postrěkov, unde pătrund noi creații de măști.

Cu toate acestea, însă, se deosebesc în mod substanțial măștile de cârnilegi și dansurile sălbatice din Cehia, față de cele din Bavaria, din Austria sau din Polonia. Formele nu s-au amestecat și varianta cehă s-a păstrat nealterată, cu toate că oamenii au posibilitatea să admire la televizor uriașe alaiuri de cârnilegi din străinătate.

Măștile au până în prezent un aspect demonic, călușii sunt specifici și manifestarea lor coincide cu reîncarnarea, elementul pe care îl dă masca și costumația. O serie de discuții și de negocieri, gesturile, dansurile întărite de rechizitele tradiționale etc., toate acestea arată rădăcinile și evoluția structurilor sociale mai vechi. Măștile din Cehia, demonii și bufonii se încadrează în familia manifestărilor cu măști din Europa ca un teritoriu original delimitat de tradiții seculare, iar din punct de vedere artistic ca ceva original și unic.

NOTE

Baran, Ludvik, **Masky, démoni, šaškové** (*Măștile, demonii, bufonii*), în „Umění a řemesla”, I/1975, Praha, p. 42-46.

- Dömötör, Tekla, **Volks Glaube und Aberglaube der Ungarn**, Budapest, 1981.
- Frazer, Georg James, **Zlatá ratolest** (*Creanga de aur*), Praha, 1994.
- Frolec, Václav și Tomeš, Josef, **Masopustni tradice** (*Tradiții de cârnilegi*), Brno, 1979.
- Prolec, Václav, **Vyroční obyčeje, současný stav a proměny** (*Obiceiuri calendaristice, situația actuală și schimbările*), Brno, 1982.
- Horváthová, Emilia, **Rok vo zvykoch nášho ľudu** (*Anul în obiceiurile poporului nostru*), Bratislava, 1986.
- Katalog vystavy (Catalogul expoziției) **Dionysos, Mythos und Myterien**, Akantus, Zürich, 1991.
- Staňková, Jitka, **České lidové karnevaly** (*Carnavalurile populare din Cehia*), în „Kvity”, 1984/5, p. 14.
- Václavík, Antonín, **Vyroční obyčeje a lidové umění** (*Obiceiuri calendaristice și arta populară*), Praha, 1959.
- Zibrt, Čeněk, **Veselé chle života lidu českého**, Vyšehrad, Praha, 1950. (*Momente vesele ale poporului ceh*, Vyšehrad).
- Zibrt, Čeněk, **Přežitky staroděvných obětních obřadu**, (*Rămășițe ale vechilor ceremoniale de sacrificii*), în vol. Listy z dějin českých kulturních, Praha, 1991.

Traducere din limba cehă de
PhDr. Pavel Rozkoň, DrSc.

MASQUES ET DÉMONS EN TCHÉCOSLOVAQUIE

Resumé

L'auteur soutient son commentaire sur la remarque qu'il est très important du point de vue ethnologique le fait que chaque Carnaval retient des traces des cultures anciennes et révèle des étapes de développement culturel comme le cult solaire, le cult des ancêtres, les sacrifices.

Le carnaval c'est un vrai spectacle des masques: paille, fourrures, cuir, foulards aux couleurs vives. La plus importante semble être Morena (un simulacre de femme, en paille, recouvert de vêtements de femme), le symbole de la mort qui finira par être vaincue.

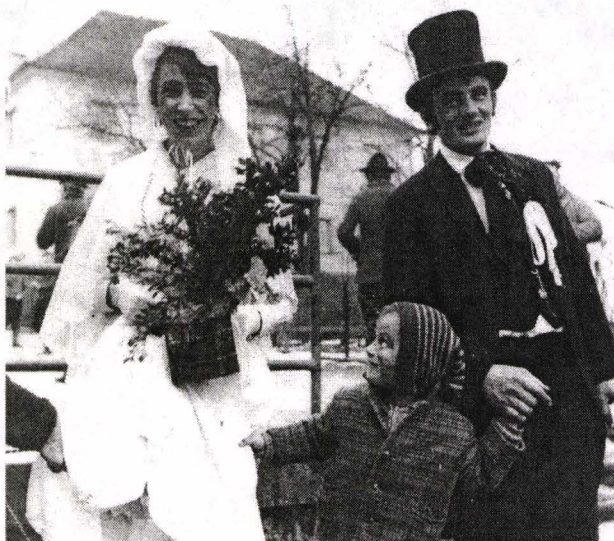

Fig. 1. Mire și mireasă, amândoi bărbați originari din Volenicich. 1972. Cehia de Sud.

Fig. 2. Mască zoomoră – Vrbice. 1975. Cehia de Sud.

Fig. 3. Călărețul duce în spate pe nepoțel. Dresinek. 1976. Cehia de Sud.

Fig. 4. Călărețul din Srednice –
Ținutul ceho-morav. 1877.

Fig. 5. Masca „karpac” cu păpușa în spate. Alter-ego (celălalt eu). Sud-Vestul Cehiei. Rohanov. 1965.

Fig. 6. Măști antropomorfe realizate din zdreńe. Volenice. Cehia de sud. 1972.

Fig. 7. Țăran. Mască de lemn din Sud-Vestul Cehiei. Colecția Muzeului Cehiei de Vest. Plzn. 1975.

Fig. 8. Medicul din alai. Katowice. 1972. Cehia de Sud.